

Tuore mediakasvatuksen professori Sirkku Kotilainen on ollut mukana perustamassa Mediakasvatusseuraa, joka haluaa edistää alan monitieteellistä tutkimusta ja käytäntöjä Suomessa. – Mediakasvatus on tänä päivänä aihe, jota ei voi sivuuttaa. Nyt jos koskaan akateemisen maailman pitää olla aiheessa kiinni.

Media avartaa lapsen maailmaa

TEKSTI JA KUVA ANU KUUSISTO

Miksi mediakasvatus on tärkeää? Huhtikuussa Tampereen yliopiston mediakasvatuksen professoriksi valitulla **Sirkku Kotilaisella** on lukuisia perusteita siihen, miksi ala on tärkeä juuri nyt.

– Pidän erittäin tärkeänä lasten ja nuorten mediasuhteiden tutkimista. Vain siten voidaan tietää, miten lapset ja nuoret oikeasti mediaa käyttävät ja millaisia merkityksiä medialla on heidän arkielämässään, Kotilainen sanoo.

Kotilainen toteaa, että arkipuhe mediakasvatuksen tarpeista pohjautuu pitkälti viestinnän vaikutusten tutkimukseen. Vaikutustutkimuksen myötä on korostunut ajatus siitä, että media turmelee lapset ja nuoret.

– Kun syntyy ongelmia, helposti syytetään mediaa niiden aiheuttajaksi. Mediakasvatuksessa on perinteisesti ollut valalla näkökulma, jossa keskitytään huoleen median vaikutuksista. Itse haluaisin tuoda esille laajemmän näkökulman ja korostaa sitä, mitä mahdollisuuksia media voi lapsille ja nuorille tuoda, Kotilainen sanoo.

Medialla voi olla hyvinkin suuri merkitys esimerkiksi lasten ja nuorten identiteetin muovautumisessa. Kotilaisen mukaan mediakasvatuksen tutkimuksessa ja opetuksessa tulisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota myös monikulttuurisiin mediasuhteisiin, jotka osaltaan rakentavat käyttäjien identiteettejä.

– Medialla voi olla tärkeä rooli itsetunnon muodostumisessa ja siinä, miten esimerkiksi monikulttuurisia nuoria voidaan paremmin auttaa kiinnittymään suomalaiseen yhteiskuntaan.

Yhteinen professuuri

Mediakasvatuksen professuuri on viisivuotinen, ja se on perustettu C. V. Åkerlundin säätiön, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon, Kirkon mediasäätiön, Helsingin Sanomien säätiön ja Viestinnän keskusliiton lahjoitusvaroin.

Professuuri on yhteinen kasvatustieteiden yksikön kanssa, vaikka se onkin sijoitettu viestinnän, median ja teatterin yksikköön. Yhtenä viisivuotiskauden tavoitteena on suunnitella Tampereen yliopistolle mediakasvatuksen maisteriopinnot.

Kotilainen uskoo, että kahden alan professuurista on vain hyötyä. Kotilaisella itsellään on vahva tausta sekä tiedotusopista että kasvatustieteistä: hän valmistui ensin yhteiskuntatieteiden maisteriksi tiedotusopista ja myöhemmin kasvatustieteen lisensiaatiksi. Kasvatustieteen väitöskirja *Mediakulttuurin haasteita opettajankoulutukselle* valmistui vuonna 2001, ja se oli Suomen ensimmäinen mediakasvatuksesta tehty väitös.

– Vielä vuonna 2001 mediakasvatuksesta puhuttiin vielä vähän, mutta nyt suunta on muuttunut. Kymmenen viime vuoden aikana aihe on noussut esiin koko ajan enemmän. Mediakasvatus on globaalistikin kiinnostava aihe, jota muun muassa Euroopan unioni ja YK ovat pitäneet tärkeänä, Kotilainen sanoo.

Mediakasvatuksen professuuri on harvinaisuus niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa, ja Kotilainen on valintansa jälkeen saanut kiinnostuneita kyselyjä muun muassa Saksasta, Belgiasta ja Portugalista. Suomessa mediakasvatusta voi lukea myös Lapin yliopistossa, mutta erilaisen painotuksen vuoksi tavoite on toinen.

– Lapin yliopistossa mediakasvatuksen opinnot ovat kasvatustieteiden alainen kokonaisuus, jossa keskitytään verkko-opintoihin. Tampereella mediakasvatus nähdään ennemminkin opetuksena mediakulttuurista, eli näkökulma on yhteiskunnallinen ja kulttuurinen.

Vauvatkin tutkimukseen

Lapsia ja nuoria median käyttäjinä on tutkittu pitkään, mutta kaikkein pienimpiä on innostuttu tutkimaan vasta viime vuosina. Kotilaisen mukaan seuraavaksi olisikin aika laajentaa tutkimuskohdetta käsittämään mediankäyttöä ihmisen

koko elinkaaren ajalta, vauvasta vanhuksien saakka.

– Mielestäni on tärkeä tuoda mediakasvatustutkimukseen kulttuurista ja yhteiskunnallista näkökulmaa eri-ikäisten mediasuhteista. Vaikutuksen pohdinta voi sitten olla se seuraava askel, kun ensin on saatu selville, millaista lasten ja nuorten mediankäyttö on.

Suomessa vauvat ovat mediatutkimuksen kohteina uusi asia, kuten esimerkiksi Yhdysvalloissakin. Suomessa ensimmäinen pienten lasten mediabarometri julkaistiin viime vuonna, ja siinä sivuttiin myös vauvojen mediasuhdetta. Lasten mediabarometri 2010 -tutkimuksessa selvitettiin muun muassa vauvojen ja pienten lasten nettisuhdetta.

– Tutkimuksessa päästiin kiinni siihen ajatukseen, että Suomessa lasten mediankäyttö alkaa jo hyvin pienessä. Media on alusta lähtien osa lasten arkea, kun vanhemmat vauva sylissä käyvät vaikkapa Facebook-sivuilla tai seuraavat BBC:n sivuilla katastrofiuutisointia. Mediasuhde alkaa vanhempien kautta, kun vanhemmat etsivät itseään kiinnostavaa aineistoa, Kotilainen kuvaa.

Mediakasvatus näkyy jonkin verran kouluissa, mutta vain jos opettaja itse on aktiivinen. Se ei kuitenkaan Kotilaisen mukaan riitä.

– Lasten mediasuhde alkaa niin pienessä, että mediakasvatustahon pitää ulottaa jo neuvoloihin. Päiväkodit ovat toinen hyvä paikka, missä asiasta pitää keskustella. Mediakasvatuksen tulisi olla arkea niin kouluissa kuin päiväkodeissakin. Myös pienten lasten vanhemmat pitää ottaa huomioon tässä asiassa.

Yksi hyvä esimerkki toimivasta sukupolvien välisestä mediapedagogiikasta löytyy Italiasta, jossa mediakasvatusta lapsille ja perheille on järjestetty kolmannen sektorin toimintana.

– Italiassa toiminta on kerhomuotoista ja koko perheelle suunnattua, niin että vanhemmat voivat tulla yhdessä lastensa kanssa mukaan. Ihan vastaavanlaisiin, eri sukupolvia yhdistäviin malleihin en ole Suomessa törmännyt.